

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt Primvm. Primum diluvii principum, multiplicatio hominum, &
flagitiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Regis ab omni nos hoste, ab omni vitio illæfos tue-
buntur. Hac parte vincimus, si amamus.

Et quid magnum est, cum amare, qui tam prodigi-
ge nos amavit? Verus amor mutuas vices amat, &
ex altero in alterum transit, ut meritis vel belluâ im-
manior dici debeat, quem nullus in amorem amor
provocet. Amorem verbo testari, omnium est, etiam
inimicorum. Sincerus in Deum amor, æquo fert ani-
mo adversis concuti; convitiis lacerari, rideri, calcari
non horret. Inter majora beneficia reponit sperni &
cædi pro Christo, quàm divitiis extolli & deliciis af-

fluere cum mundo. Magnam prærogativam inter-
pretatur pro amato quàm plurima pati, solatio est
atque gaudio, doloris socium adhiberi. Ex his judi-
cium terre potes de te deque amore tuo. Nam forsan
dices, amari à te Deum. Credam, si verbis facta re-
spondeant. Amare linguâ, & factis hostilitatem pro-
fiteri, non amare sed ludere est. Amor parium est.
Non amavit nos Christus ore solum delicato, ad co-
lumnâ, ad iudicium tribunalia, ad crucem sui spe-
cimen amoris præbuit, amorem à nobis similem de-
poscit, robustum & pati omnia paratum.

veris con-
cuti, quàm
divitiis ex-
tollit.

Deliciarum gentis humana partis tertia finis.

NOË

ARCHITECTVS ARCÆ

IN

DILUVIO NAVARCHVS.

CAPVT. I.

6. 19

*Primum diluuii principium, multiplicatio
hominum, & flagitiorum.*

ROGATUS SOCRATES, STOBÆO
teste, quid esset felicitas, sapien-
ter in hunc modum respondens,
Felicitas, inquit, est voluptas,
quam non sequitur poenitudo.
Si terrarum orbem lustremus, &
omnes ubique voluptates pro-
bè delibemus, non inuenimus
ullam è caducis omnibus, quam denique non sequatur
presso pede poenitentia, sed plerumque nimis sera.
Denique voluptatum affectus Paulinum illud iure ob-
ijciunt: *Quem ergo fructum habuistis tunc, in quibus nunc
erubescitis?*

Ævo Noëmi conviviis & voluptatibus traduce-
bant vitam, nemo non helluabatur, totus orbis lascivie-
bat, moribus ubique terrarum corruptissimis. Quod
ingemiscens Christus, *Sicut erant, inquit, in diebus ante
diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui traden-
tes usque ad eum diem, quo intravit Noë in arcam, & non
cognoverunt, donec venit diluuium, & tulit omnes. Maxima
tunc Dei oblivio ubiq; locorum fuit. Vnus atque uni-
cus Noë, quod de Tobia dicitur, Memor erat Domini in
toto corde suo. Noë vir iustus cum Deo ambulavit. Dei præ-
sentia locis omnibus assidue cogitata, in tantâ scele-
rum colluvie servavit illum velut unicum in denso &
horribili veprete rosam.*

Hanc orbis gemmam Noëmum orbi dabimus re-
divivum, unâ cum arcâ annuo omnium animantium
stabilulo, & diluio humanæ gentis sepulchro. Totis
divinis litteris vix quidquam, putem, adeò divinam
bonitatem ac misericordiam unâque justitiam &
æquitatem summam sub oculos ponit. Primum
est, quod sacri codices dictioni offerunt: *Cumq; cepis-
sent homines multiplicari super terram, & filias procreassent.*
Hic principium interitûs declarandum.

IN turbis semper turbæ; magnus populus, grandis
tumultus; multi homines, multa sæpenumero vi-
tiosâ colluvies. Cœperunt homines multiplicari su-
per terram, simul & libidinum illecebræ. Multiplica-
ti fuerunt etiam ante diluuium, sed non in eam ho-
minum frequentiam. Ante orbis eluuiem ab orbe cõ-
dito pæne duo millia annorum fluxerunt; quo qui-
dem tempore gens humana plurimû auxit numero;
nunc in immensam ferè multitudinem excrevit, sed
pari ferè passu succrevit nequitia. Multiplicationem
hominum multiplicatio flagitiorum comitabatur, id-
que Enochî ævo circa septimam ab Adamo & Setho
generationem. Hic omnia in pessum tuere cœperunt.

Verè cecinit Hebræus vates Isaias: *Multiplicasti gen-
tem, non multiplicasti lætitiâ. Multi homines, multa sce-
lera. Idem in Ægypto videre fuit, ubi stirps Jacob in
eum numerum excrevit, ut in emigratione sexcenta
millia virorum bellicolorum sint censa feminis, liberis,
senibus, ancillis, famulis in hunc numerum minime
relatis. Rex Ninus anno à diluio ducentesimo quin-
quagesimo imperare cepit, quo tempore ita aucti
sunt homines, ut in solo Nini exercitu decies septies
centena millia peditum, ducenta millia equitum, de-
cem millia falcatorum curruum numerarentur: quod
Diodorus Sicus testatur. Multiplicasti gentem, non mul-
tiplicasti lætitiâ. De hoc humanæ gentis argumento
disserens Iosephus, Qui prius certatim, inquit, virtu-
tem exercuerant, postea duplo majori studio mali-
tiam confectabantur.*

Hoc bono Numini supra quàm dici potest, displicet,
suis nos beneficiis tam turpiter abuti, suâ nos bo-
nitate fieri pejores. Atqui scivit Deus, inquit, hoc fu-
turum. Ita sanè scivit & Christus Iudam fore proditorè
& furem, eum tamen in Apostolum elegit. Hæc
Dei mirissima bonitas est & clementia, ut ea se retar-
dari non sinat ab humanâ nequitia. Neque verò de-
cet Deum propterea parciolem esse ad benefacien-
dum, quantumvis ejus beneficiis abutantur homines
in Dei contemptum, suumque exitium. Quod ex-
pendens Ambrosius: *Secuturo, inquit, diluio non debuit
estimari desuisse gratiam secunditatis illi generationi, quam
diluvis*

Ioseph. l. 1.
Antiq. c. 3.

Isa. c. 9. v. 3.

Diodor. l. 3.
cap. 2.

Bonitas &
Dei cle-
mentia nõ
retardatur
ab humanâ
nequitia.
Ambros. 10.
4. l. de Arcâ
& Noë c. 3.
estimari desuisse gratiam secunditatis illi generationi, quam
diluvis

Definitio
felicitatis.

Ad Rom. c.
6. v. 21.

Math. c. 24
vers. 28.

Tob. c. 1.
vers. 13.
Gen. c. 6.
vers. 9.

ibid. v. 1.

diluvia absorberunt, ut quod fuit humani generis abundantia; divine deputetur gratia; quod diluivum secutum est, nostris adscribatur iniquitatibus, qui peccatis nostris avertimus Dei misericordiam. Principale enim est virtus inchoare à beneficiis, & præfeminare gratiam. Divinum est igitur quod bona præmittuntur, nostrum quod mutantur. Sed illud novi nihil est: quod plures, hoc peiores; multi homines, multi delinquentes. Paucitas & paupertas habent pedisequas industriam & frugalitatem; multitudo & opulentia fœcordiam & nequitiam.

In iis cœtibus, Rebus publicis, urbibus, quæ hominum frequentiam non abundant, multo exactior servari potest disciplina, quam ubi multitudo turbat. Vbi penuria sese contrahit, laboratur, ut acquiratur quod deest; ubi abundantia sese dilatat, in laboris locum succedit otium, & quod prius virtutiserat in vitamentum, vitii fit præmium. Si Austria & Boëmia terræ fuissent steriles, numquam fuissent Cæsari tam rebelles. Proterviores facit opimitas soli. Idem Græcorum & Romanorum fertiliores terræ testantur. Annibalem cetera invictum, fomenta Campaniæ fregerunt. Multi custodes male custodiunt; multa mansupia plerumque parsimoniam & frugalitatem non docent; sanctius vivitur parvo. In urbibus populosis, si favire incipiat pestis, ingenti numero sternit homines, velut autumnio folia pruina. Ita vitium inter multos vel unicum serpentis ingentem trahit catervam; mali contagio pessima, major inter paucos concordia.

§. II.

Hoc parentes, & omnes qui familiam ducunt, hoc Consules & urbium Præfeti, hoc Gubernatores & Principes curent, multitudinem in officio continere: si domus plena liberis, aut famulis, aliisque domesticis, urbs plena civibus, provincia regnumque populo plenum, hic maxime attendendum, ne disciplina labet, ne reverentia legum pereat; alioqui perit pudor peccandi, & quivis sui sensus ac juris temere leges violat, detrectat obsequium peccatque contumaciter. Hic disciplina domi forisque facienda.

Et quemadmodum magister in scholâ singulis mensibus prudentem judicio exemplum ponat insignis vel in garrulo, vel in obediente, vel pigro, eoque flagellato ceteros ad frugem terreat: sic in domibus, urbibus, provinciis, regnis, disciplina vis sæpius instauranda legibus non in memoriâ solum, sed in opus revocatis. Sunt domus, sunt & urbes atque provinciæ, quæ leges quidem habeant laudatissimas, quarum tamen observantia sit nulla; tabulis herent inscriptæ, non manibus, non actionibus pulchre leges, fœdi mores; decreta sancta, executio nulla. Hic mi paterfamilias, mi Consul, mi optime Princeps, disciplinam & legum observantiam sævioribus exemplis instaura; alioqui multiplicabitur gens, & non multiplicabitur læticia, fietque, quod Noëmi ævo, cum cepissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent. Artificiosè hic & prorsus verecundè verbis pauculis immania flagitia divinus spiritus describit. Filias ait procreatas. An non idem antea, & non superiori ævo? Ita, sed jam longè plures sunt nate. Causa non una. Prima, flagitiosum; turpe, temulentum, libidinosum vivendi genus; non explicio hanc causam, sordet. Altera, singularis Dei permissio. Neque hic ulterius scrutandû.

Gen. c. 6.
vers. 1.

Causæ eorum
divinus
scriptor
dicat
filias
procrea-
tas.

Virgil. l. 9.
Æneid. post
med.

Tertia suspicio sit, ne forsitan historicus facer ironizans loquatur, & tam filias notet, quam filios, qui tamen tam imbelles, effeminati, molles erant, ut filiarum potius potuerint dici. O verè phrygiæ, neque enim phryges. Quarta, jam infamia pharmaca & parricidalia medicamenta in extinguendis fœtibus vulgò nota & in usu erant, ut vetus scriptor notat. Filias quærebant, filios extinguiebant, quos volebant; nam

A polygamia initium jam fecerat Lamechus. Nos hæc scelerum arcana non invenimus, sed auximus, & excolimus; facile inventis addere præsertim cum Genesios scriptor dicat: *Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentiâ suâ.* Geminis enim & diversissimis partibus constamus: Appetentiâ, quæ mentis vacua, & voluntate, cui ratio moderatur, reperias homines religiosos & sacros solâ veste tales, corde profanissimo. Pictores, quibus quilibet audenditas, talem dimidiâ parte militè, alterâ sacerdotè pingunt. Talis ferè homo est; parte unâ luteus, quaquâ tangis, facillimè frangis; alterâ parte aureus, ratione præditus. Pars lutea in illud tota propendit, quod suave, quod amenum, quod sapit; pars aurea, ratione plena, honestum & æquum, & quidquid Deo placet, appetit. Hæc autem miseriarum humanarum pæne prima est, quod rationis expertis appetentiâ hominè jam in eunis occupet; ratio post elapsos aliquot annos vix demum se modicè prodât, & imperare incipiat, sed sceptro parum firmo. Hinc levi pugna vincitur, & servit, ad imperium nata. Atque hinc etiam pronuntiatum illud: *Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt*: nec inferior tantum & sequior, sed superior etiam ac nobilior pars hominis. Non raro cogitatio & consulto mali sumus, animam per omnia verlamus, & toto pectore cogitamus, quomodo fruamur voluptate. Pictores quidem esset bellinam hanc appetentiam coercere, sed ea blanditis sibi persuaderi finit non litigare, jure suo cedere, sensibus imperium permittere, consilii pravi dulcedinem sequi, vitis non reluctari. Ita *sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentiâ suâ.*

Hinc humana vita alphabeti litteræ Ypsilon confertur, quæ ab uno pede in geminas sese partes dividit. Infantia & pueritia rationis maximâ partem expertis, uno ferè impetu unoque tramite incedit, quo quidem tempore nec boni possimus dici nec mali. Sequitur adolescentia & juvenus, hic sanguis bullit, & in omne se vitium effundit. Plerumque ad lævam hæc ætas tendit, in vetitum ruit, noxiæ voluptatis mella lambit; ita cum ætate culpa crescit. Proni sumus ab adolescentiâ in malum.

§. III.

Eam ob rem hic duo nobis solerti studio perdiscenda. Primum est, *Declina turbam.* In turbis semper turbæ. Inter multos homines vix umquam non magna inquitus. Confultissimè est subinde cum Christo & cum Baptistâ Christi acuedæ pietati in domesticam solitudinem sese recipere, solum agere, res animi curare, cum Deo solo & secum loqui. Id opere sibi Tertullianus sumens, *Vnicui negotium mihi est*, inquit, *nec aliud nunc, quam ne curem alia, sed me.* Antonius Magnus loca sola abditâq; habitans, tam ego, inquit, à triplici bello liber sum, nec enim me oculorum, nec aurum, nec lingua prælii fatigat, sola cordis pugna superest. cum enim diabolus non possit esse otiosus, cum corde mihi luctandum est. Antisthenes Philosophus interrogatus, quid lucri retulisset è philosophiâ; Hoc, inquit, posse mecum ipso versari & loqui. Multum reverà didicit qui istud didicit. Quanti sunt, qui nec versari secum norunt, nec loqui, turbis & tumultibus sic innutriti, ut cum coguntur esse soli, pisces sibi esse videantur non tantum muti, sed extra aquam positi. Eruditè dixit Epicætetus: *Mali tragædi soli canere non possunt, sic quidam non soli deambulant.* Musicus, qui discendi finem nondum attigit, non facile solus canit, quia facile impingit; ita homo turbam amans solitudinem extremè odit, quia hoc unum optime novit, cum aliis fabulari & garrire. Verè nihil dicimus, si soli esse, in nosmet ipsos descendere, cum solo Deo colloqui nesciamus. Quod

Orige-

Origenes apertissimè pronuntians, Quamdiu quis, inquit, permittus est turbis, & in multitudine succurrantium volutatur, non vacat soli Deo, nec potest esse sanctus.

Turbas ante omnia fugiendas Annaeus Philosophus exactissimè tradens, Quid tibi, ait, vitandum præcipue existimes queris? Turbam. Numquam illi te tuò commiseris. Ego certe confiteor imbecillitatem meam. Numquam mores quos extuli refero. Aliquid ex eo quod composui, turbatur; aliquid ex his que fugavi, redit. Quod agris evenit, quos longa imbecillitas usque eò afficit, ut nunquam sine offensâ proferantur, hoc accidit nobis, quorum animi ex longo morbo reficiuntur. Inimica est multorum conversatio. Nemo non aliquid nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut ne scientibus allinit.

Hæc eadem denuo inculcans. Sic est, inquit, non mutuo sententiam. Fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam unum, maxime vitiosum, qui similes tibi mores affricabit, ni fugâ tibi consulas. Turbas igitur, quantum potes, declina.

Alterum est: Deo maturè servi. Quando enim vitia nos tam maturè vellicant, ut ipsas cunas & infantiam illibatas non sinant, adeo ut jam tum urere incipiant urticae, idcirco etiam maturè in partem alteram inclinandû, struenda virtutis principia, rebus divinis affluendum. Quod Salomon monet: Adolescens partem suam etiam cum senuerit, non recedat ab ea. Bonum est viro cum portaverit jugum Domini ab adolescentia sua. Id faciunt senes, quod facere assueverunt juvenes. Pœnitentia Deo tantò est gratior, quanto magis voluntaria & celerior. Pars optima pœnitentiæ & laude dignissima, cum juvenis maturè se subtrahat à noxiâ voluptate. Illaudata & iners pœnitentia est, cum paupertas aut senium subducit voluptatem; neque verò temperantia adscribendum, cum æger vel delicia rum naufragans cibo potuq; abstinet, hic talis vitia non deserit, sed illa deserunt ipsum. Is volens Deo servit etiamnum qui viribus integris. Primogenita & primitias Deus à nobis exigit. Plurimorû frequens est delirium & stultissima persuasio, eum cibum, quem petulans caro, quem fallax mundus, quem homicida diabolus foedissimè delibabant, Deo adhuc honorificè posse apponi, defloratam scilicet juventutem, & exhaustas vires tum demum Deo consecrare, cum Dei hostes ea respuunt. Hoc impietatis commentum est, Deum præteritis dapibus gaudere. Vis servire Deo? servi maturè, & declina turbam, saltem subinde & opportuno tempore. Nimis est imperitus, qui non didicit cum Christo esse solus.

CAPVT II.

Alterum diluuii principium, oculorum licentia, societas prava.

TAMETSI Moyses ad omnem Ægyptiorum sapientiam fuerit exultus, tam artificiosâ tamen & succinctâ descriptione infandam diluuii vastitatem complecti non potuisset, nisi Spiritus divinus illius calamum imbuisset arcanâ scribendi notitiâ. Ita tribus omnino capitibus mysteria conclusit plurima. Et sexto quidem Geneleos capite diluuii causas percenset, ut neque ij qui perierunt, nec nasciturus post illos orbis injustitiæ Deum possit arguere. Septimo miserandum & pecoris & omnium hominum in cataclysmo interitum enarrat. Octavo restaurationem mundi, & causas subsidentium aquarum aperit, atque ostendit, quâ ratione Noëmus post annum ferè carcerem in continentem cum pauculis suis perierit.

Nos cum Moysè singula exponemus ordine. Hoc quidem capite alterum tot malorum principium adstruemus, Oculorum licentiam & societatem pravam.

§. I.

VTi prima pestis ac perniciës, ita hic ipse orbis interitus nõ minus ab oculis sumplit principium. Oculi ad omnia profusè vitia volantes perniciosissimi tabellarii: & quod Gregorius affirmat, oculi raptores ad culpam. Videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchra, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt. Hic ingens interpretum altercatio, quoniam fuerint filii Dei. Huic bello me miscere supervacaneum censeo; rem paucis perstringam. Sunt è priscis doctrinâ & sanctimoniâ clari scriptores, qui putarunt Angelos bonos cum mulieribus fuisse. Quos Chryso- stomus non immeritò acri verbosè aceto defricat, quòd Angelos Dei in culpam trahant tam pudendi consortii. Neque Theodoretus illis parcens, Quisquam, inquit, nimis stupidi & solidi existimarunt eos fuisse Angelos, putantes forsitan sua intemperantia patrodinium habituros, si Angelos ejusdem criminis reos tenerent. Ipsi Dei verba hunc errorem refellunt: Non permanebit spiritus meus in homine. Ergo deliquerunt homines, non Angeli. Figmentum illud vix ulli credibile fuisse, nisi auctores habuisset insigniores. Sunt qui filios Dei interpretentur apostatas angelos, qui corpora induerint, & exarserint in feminas, quæ ab illis suis amatoribus sibi & purpurissimum didicerint. Alii viros insigniter proceros & gigantes censent nominari Dei filios. Alii viros potestate eximios, iudices, magistratus, præfides. Alii sacerdotes illius ævi putant designari. Suâ quisque sententiam propugnat. Vera & vulgata est, Dei filios fuisse Sethi posteros, filias hominû è Caini stirpe oriundas. Sethi nepotes & abnepotes filii Dei appellantur, quia sanctè majorè partem educati, modesti, verecundi, Dei cultores, justitiæ amantes, ad omnè probitatem facti. Atque hoc à Setho avo didicerunt, duravitq; stirps illa in septimâ usque generationem. Tandem ita vulgari vitia exceperunt, ut etiam sanctos mores hæc sæculi corruptela infecerit, inde homines etiam sancti traxerunt labes ab impiâ societate. Deinde solent Hebræi grandia quæque & selecta, Dei nomine efferre, montes Dei, cedros Dei, fluvios Dei dicere, uti nos selectissimas dapes dicimus ore divino dignas. Ita Sethi filii probitate morum, sed & dignitate formæ commendati. Sethus, Suidâ teste, vocatus Deus, tam sanctis moribus, tam pius ac justus fuit. Idem litteras invenit, & quædam Mathematicæ principia. Ita Sethi liberi, filii Dei.

Videntes filii Dei filias hominum: stirps Caini, filie hominum. Ita mala societas coalita est. Ex lege patris Sethi perverfis & improbis nubendû non fuit. Tandem, uti fit cum primi fervores intepestunt, facilis gratia legis est, parentum monita ut nimium prisca negliguntur, excusationes & pretextus in promptu sunt. Ita Sethini connubiis mixti Cainis, nequiores facti sunt illis. Ita res humane labuntur in pejus. Qui diu fuerant religiosissimi, paulatim alienis exemplis imbuti, pravis consortiis tracti sanctiores mores exuunt, alios nequitia vincunt, projectiores & sceleratiores vel pessimis. Cum vate Venusino hic canendû:

Damnosa quid non immittit dies?

Ætas parentum pejor avis, tulit

Nos nequiores, mox daturus

Progeniem vitiosorem.

Horat. l. 1.

Carm. odâ 6

Nimirum omnis mutatio (quod Aristoteles docet) è contrario fit in contrarium: sic sensim vel optimi ad vitiorum licentiam prolapsi fiunt pessimi; aut ob animum diuis favoribus ingratum, aut quia nequitia recens longè dulcior est jam diu ingurgitata.

Deinde sublimes animi & ingenia peracria mediocritatem non ferunt, nam plerumque optimos edunt, aut pessimos partus.

Ita

Oculorum licentia est primū interitus orbis principium.

Gen. c. 6. vers. 2. Qui dicantur hic filii Dei.

Ita Clem. Alex. in 1. Ter-tull. Ph. lo- phus.

Gen. c. 6. vers. 3.

Vera & vulgata sententia est Dei filios fuisse Sethi posteros, filias hominum è Caini stirpe oriundas.

Sethus vocatus Deus quia tam sanctis moribus, tam pius ac justus fuit.

Arist. 1. 6. de longi-tud. & brevitat. vitæ. c. 2. pag. 294.

Origenes... Philo- sophus... Annaeus... Gregorius... Chryso- stomus... Theodoretus... Suidâ... Aristoteles... Horatius... Clemens... Tertullianus...

Vertical text on the right edge of the page, possibly bleed-through or marginal notes.